

Posudek na bakalářskou práci paní E. Čákové *Personalistický důkaz Boží existence: Proti ateismu*

Cílem předkládané bakalářské práce je podat apodiktický důkaz Boží existence, dále blíže vymezit povahu Božího bytí a konečně z takto získaných poznatků vyvodit některé důležité závěry. Práce je rozdělena do tří hlavních částí. V první se autorka pokouší shrnout některé tradiční důkazy Boží existence (sv. Augustin, sv. Anselm, sv. Tomáš) a velmi stručně zmiňuje nedávnou diskusi o téže problematice vedenou na stránkách časopisu *Distance* (J. Fuchs, R. Cardal, S. Sousedík, P. Dvořák). Ve druhé části podává vlastní důkaz Boží existence; Bůh je chápán jako osobní, inteligentní a duchová bytost, vrcholné naplnění Božího sebe-zjevení se uskutečňuje v osobě boho-člověka Ježíše Krista. Ve třetí části autorka z dosažených výsledků vyvozuje závěry, které mají převážně prakticko-etickou povahu (kritika ateismu a agnosticizmu, práva Boha, výsadní postavení křesťanství mezi ostatními světovými náboženstvími atd.). Sympatická je morálně-etická osobní motivace k napsání této práce a chválihodný je pokus o samostatné promyšlení obtížného námětu. Konceptně považuji práci za vcelku dobře rozvrženou a strukturovanou.

Výhrady a připomínky k předkládané práci dělím do dvou základních částí, většina výhrad by měla sloužit jako podnět pro obhajobu autorky. Za prvé, správně napsaná bakalářská práce by měla splňovat určitá „řemeslná“ kritéria. V tomto ohledu má práce poměrně závažné nedostatky. Autorka nepracuje s kritickými edicemi pramenů, necituje z nich, a to i když jsou běžně k dispozici. Většinou cituje z vydání, která jsou dostupná na internetu, není však jasné, jaký charakter citované zdroje mají (kritické nebo nekritické vydání, přepis, kdo je autor překladu, zda byl překlad schválen atd.). Autorka dokonce v jednom případě cituje pramenný zdroj (I. Kanta) ze sekundární literatury (A. Anzembacher), přičemž standardně je třeba v práci tohoto typu citovat z původních prací (nikoli „z druhé ruky“). Způsob citací je navíc nejednotný, někdy autorka cituje z internetového vydání, jindy z knižního vydání (pozn. 30 a 31); výhrady mám k citaci ze zadního přebalu knihy, *nota bene*, je-li tento text převzat z hlavního textu knihy (pozn. 52). V práci se také vyskytují velmi často gramatické nedostatky, nejčastěji chybí čárky v souvětích, několikrát je v textu užito nepřilíhlých výrazů jako „akorát“ (s. 44), „do člověka se hustí kde co“ (s. 48). Konečně zcela postrádám odkazy na cizojazyčnou literaturu, přičemž pasivní zvládnutí minimálně jednoho světového jazyka by podle mého soudu mělo být běžnou součástí požadované úrovně bakalářské práce.

Za druhé, studium na vysoké škole a psaní bakalářské práce by mělo přispět k získání širšího přehledu o daném oboru, což předpokládá, že se student seznámí v dostatečné míře s různými (i protikladnými) názory na zvolené téma. To by se mělo v ideálním případě projevit nejenom přiměřeným sebevědomím, ale i náležitou skromností, s nimiž student předkládá své názory a hodnotí pojetí opačná. V tomto ohledu má práce mnohé nedostatky a „vady na kráse“. Vyšší kvalitě práce by nepochybně přispělo, kdyby autorka zohlednila alespoň některé standardní práce pojednávající o důkazech Boží existence. Zvolený přehled tradičních důkazů působí jako náhodné shromáždění některých převážně středověkých textů, není uvedeno, z jakých důvodů jsou vybrány právě tyto a nikoli jiné argumenty, navíc

významné novověké a současné zahraniční příspěvky k tomuto tématu zcela chybí. Značné rozpaky budí velmi úsečné komentáře k tradičním důkazům, které nevycházejí takřka z žádné sekundární literatury a jejich kvalita rozhodně neodpovídá požadované úrovni bakalářské práce. Podobně je tomu v oddíle věnovanému současným (tuzemským) diskusím o důkazech Boží existence, kde autorka výslovně zcela rezignuje na jakýkoli komentář či pokus o shrnutí. Důkladnější studium historicko-filosofické reflexe zvolené problematiky se však zdá být nutnou podmínkou poučeného a úspěšného zvládnutí celkového cíle práce, jímž má být apodiktický důkaz Boží existence. Proto se vlastní důkaz, který autorka podává ve druhé části, jeví jako značně nepoučený a naivní, neboť nezohledňuje tradiční námitky kladené vůči jakémukoli aposteriornímu důkazu Boží existence, např. zda je existence vlastnost individuí či pojmů, zda je platný princip kauzality, zda je počátek světa pravda víry nebo rozumu, zda lze v hledání příčin postupovat do nekonečna atd. Platnost těchto a jiných principů autorka nereflektovaně předpokládá, vlastně je vůbec nezmiňuje, a to budí dojem, že o důležitosti těchto principů není poučena. Z těchto důvodů je velmi pochybné značně sebevědomé tvrzení autorky v závěru práce: „Čistě rozumovými argumenty jsme se dopracovali k apodiktickému důkazu Boží existence“ (s. 59). Dále bych rád zdůraznil, že autorka podle mého soudu nesprávně chápe metodologii tzv. reálných věd (moderní přírodní vědy), jejichž přístup a závěry často velmi rezolutně odsuzuje. Reálné vědy, jejich postup a správné závěry je však třeba hodnotit uvážlivě a s náležitou znalostí této problematiky, kterou bohužel u autorky postrádám. Vrcholem nepochopení a nepoučenosti je zcela radikální odmítání evoluční teorie, kterou autorka považuje za „pavědu“ (s. 47) a naprosto „ideologický“ její zastánce spojuje materialismem, komunismem a klamem ďáblovým. V tomto ohledu by autorce jistě prospělo, kdyby minimálně rozlišila evoluci jako přírodovědeckou teorii a její filosoficko-teologickou interpretaci. Rozlišujeme-li pečlivě tyto přístupy, není podle mého soudu evoluční teorie v naprostém rozporu ani se zjevenou, ani nezjevenou pravdou. Připomeňme v této souvislosti často diskutovaná slova blahoslaveného Jana Pavla II., podle kterého *se evoluce zdá být něčím více než jen hypotézou*. Autorka však bohužel neuvádí žádnou relevantní primární ani sekundární literaturu k této problematice, a to ani českou (např. Marek O. Vácha aj.), z níž by mohla načerpat mnohá poučení, jež by snad pomohla otupit její ostře „fundamentalistický“ výklad evoluce. Podobné výhrady mám k hodnocení a nedostatečné analýze ateismu (autorka v tomto kontextu patrně nerozlišuje lež jako vědomou nepravdu a nepravdu jako prostý omyl), neostrému rozlišování víry jako vlité nadpřirozené ctnosti a víry jako běžného epistemického postoje (s. 45-48), kritice náboženské svobody svědomí (značné rozpaky budí formulace na s. 40: „... vyjádření o svobodě svědomí narušuje kontinuitu učení círve“), kritice historicko-kritické metody exegeze Písma (s. 49-50). Konečně poslední připomínku a otázku mám k samotnému pojetí personalistického důkazu. Autorka se domnívá, že tento typ důkazu nebyl dosud předložen. Jak se však její důkaz liší od klasického teleologického důkazu, popř. argumentu vycházejícího z tzv. „intelligentního plánu“? Ověřila si autorka dostatečně, že podobný argument nebyl již podán?

I přes uvedené výhrady práci doporučuji k obhajobě, v předložené podobě se mi jeví na hranici mezi hodnocením dobrá a nedostatečná.

dr. D. Svoboda